

В процессе формирования государственных финансовых ресурсов необходимо правовое регулирование прав, обязанностей и ответственности участников, вовлеченных в этот процесс. Эта задача возложена на все финансово-правовое регулирование в целом.

Государство закрепляет размеры, виды налогов в законодательстве, вырабатывает правовой режим налогообложения. Налогоплательщики, согласно установленным нормам, добровольно исчисляют суммы налогов и уплачивают их в бюджет. Добровольный характер уплаты налогов обеспечивается государственным принуждением и возможностью привлечения к ответственности за нарушение налогового законодательства.

На сегодняшний день существующее состояние налоговой системы Кыргызской Республики обусловлено преобладающим представлением о налоге, как об исключительно фискальном инструменте. Данное представление имеет глубокие исторические корни. Кроме того, оно поддерживается сложившейся сейчас в Кыргызской Республике финансово-экономической ситуацией, которая заставляет отодвинуть на второй план другие функциональные признаки налогов. Одной из перспективных важнейших задач

совершенствования налогообложения является ослабление ее фискальной направленности, либерализации при повышении четкости и ясности налогового законодательства, ликвидация многочисленной и противоречивой нормативной базы, сложных и неопределенных процедур.

Список использованной литературы:

1. Конституция Кыргызской Республики: принята референдумом 27 июня 2010 года (В редакции Закона КР от 28.12.2016 г. №218). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gove.kg>.
<http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/203244>
2. Налоговый кодекс Кыргызской Республики от 17 октября 2008 года №230 (с изменениями и дополнениями от 6 августа 2018г.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gove.kg/http://sti.gov.kg/docs/default-source/form/taxcoderu.pdf?sfvrsn=2>
3. Янжул И.И. Основные начала финансовой науки. Учение о государственных доходах. - СПб., 1904.-С.201.
4. Курамаева Н. О. Субъекты и иные участники налогового правоотношения // Бюллетень науки и практики. 2019. Т. 5. №11. С. 299-304. <https://doi.org/10.33619/2414-2948/48/35>

УДК: 343.988

Лішук Н.О.

*пошукувач Приватного вищого навчального закладу
«Львівський університет бізнесу та права»*

СТАН, СТРУКТУРА ТА ДИНАМІКА НАСИЛЬНИЦЬКИХ ДІЙ ЩОДО ЖІНОК В УКРАЇНІ

STATUS, STRUCTURE AND DYNAMICS OF VIOLENT ACTIONS AGAINST WOMEN IN UKRAINE

Abstract. The article is devoted to the study of criminological indicators of violent acts perpetrated against women in Ukraine. It is established that all members of society suffer from violence, but it is officially recognized that women are more often the victims of various types of abuse, usually by a husband or cohabitant.

An analysis of the case law and official statistics of the Prosecutor General Office of Ukraine for 2016-2018 years on victims of criminal offenses shows that women become victims of criminal offenses in 34,4% - 37,6% of cases. Dynamics of heavy and especially serious crimes, victims of which are women is 2,1% for the period from 2016 to 2018 years. As a result of studying the material of criminal proceedings established that the composition of victims of crime in the family and domestic sphere is predominantly female. At the same time, there is a fairly stable group of crimes committed against women in the family.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню кримінологічних показників насильницьких дій, що вчиняються щодо жінок в Україні. Встановлено, що від насильства страждають всі члени суспільства, але офіційно визнано, що жінки частіше за інших стають жертвами різного роду посягань, які вчиняються, як правило, з боку чоловіка або співмешканця.

Аналіз судової практики та офіційної статистики Генеральної прокуратури України за 2016 – 2018 рр. щодо осіб, які потерпіли від кримінальних правопорушень свідчить про те, що жінки стають потерпілими від кримінальних правопорушень у 34,4 % - 37,6 % випадків. Динаміка тяжких та особливо тяжких злочинів, потерпілими від яких є жінки становить - 2,1 % за період з 2016 по 2018 роки. В результаті вивчення матеріалі, кримінальних проваджень встановлено, що склад потерпілих від злочинів в сімейно-побутовій сфері є переважно жіночим. При цьому відзначається досить стабільна група складів злочинів, скоєних по відношенню до жінок в сім'ї.

Key words: crime status, structure of crime, dynamics of crime, violent actions against women, victim, domestic violence.

Ключові слова: стан злочинності, структура злочинності, динаміка злочинності, насильницькі дії щодо жінок, потерпілий, жертва, сімейне насильство.

Постановка проблеми. Міжнародний дослідницький центр "Інститут економіки і миру" опублікував рейтинг країн та держав із найбільшими проявами насильства за 2016 рік. Україна в 2016 році нарівні з Сирією, Південним Суданом, Єменом, Іраком, Афганістаном, Сомалі та іншими попала в десятку найбільш небезпечних країн світу (8-е місце) і зайняла 156 місце в загальному рейтингу мирних країн та держав із найбільшими проявами насильства за 2016 рік. А, відповідно до дванадцятого щорічного звіту про стан миру у світі за 2018 рік (Global Peace Index 2018). Україна в рейтингу — на 152-й позиції зі 163-х країн світу.

Україна за об'єктивними показниками незалежного аналітичного центру стабільно посідає останні місця за показником Глобального індексу миру (GPI). Очевидно, що на основні параметри дослідження Інституту економіки і миру впливають ті чинники, які є вразливими для сьогоденної України [1].

Стан дослідження. Проблемам насильницьких злочинів присвятили свої публікації Ю.М. Антонян, Я.І Гілінський, В.В. Голіна, О.М. Джужа, А.І. Долгова, А.Ф. Зелінський, С.М. Іншаков, О.М. Костенко, В.М.Кудрявцев, В.Г. Лихолоб, П.П. Михайленко, І.А. Петін, Д.В. Рівман, Л.В. Сердюк, Л.В. Франк, В.І. Шакур, О.М. Гумін, А.О. Йосипів, Ю. Говор, С.А. Шатунова, Б.М. Головкин та ін. Особливості фізичного і психологічного насильства у суспільних відносинах і міжособистісних стосунках були предметом наукових досліджень таких відомих зарубіжних учених, як А. Бартол, К. Беккариа.

Виклад основних положень. За статистикою, яку оприлюднили під час голосування за Закон України "Про запобігання та протидію домашньому насильству", понад 3 мільйони дітей в Україні щороку спостерігають за актами насильства у сім'ї або є їхніми вимушеними учасниками, а майже 70 % жінок піддаються різним формам знущань і приниження. Щорічно близько 1500 жінок, і ця тенденція збільшується за останні три роки, помирають від рук власних чоловіків. Діти скривджених матерів у 6 разів більш схильні до суїциду, а 50 % - до зловживань наркотиками. Майже 100 % матерів, які зазнали насильства, народили хворих дітей - переважно з неврозами, заїканням, церебральним паралічем, порушенням психіки.

Розрахунки, проведені Інститутом демографії і соціальних досліджень на замовлення Фонду народонаселення ООН, говорять про те, що щорічно 1,1 млн українок стикаються з фізичною та сексуальною агресією в сім'ї, і більшість з них мовчать.

За статистикою Всесвітньої організації охорони здоров'я, 38 % вбивств жінок у світі -

справа рук їх партнерів. У деяких країнах ця цифра наближається до 70 %. Одна з чотирьох жінок земної кулі упродовж усього життя страждає від сексуального насильства[2].

Серед жертв, що постраждали від прояву кримінально-насильницької поведінки, зазначає Гумін О.М. жінки становлять 18 % [3, с. 317]. Як зазначає науковець, звичайно, не можна однозначно підтвердити, хто частіше стає жертвами насильства. Це залежить від багатьох чинників – виду об'єкта насильницького посягання, типу насильника або жертви тощо. Проте тенденція тяжіє до збільшення кількості жертв-жінок. За його даними, отриманими під час вивчення фізичного, економічного, сексуального та психічного насильства) встановлено, що від усіх видів насильства здебільшого страждають жінки – понад 70 %.

Від насильства страждають всі члени суспільства, але офіційно визнано, що жінки частіше за інших стають жертвами різного роду посягань, які вчиняються, як правило, з боку чоловіка або співмешканця.

Аналіз судової практики та офіційної статистики Генеральної прокуратури України за 2016 – 2018 рр. щодо осіб, які потерпіли від кримінальних правопорушень свідчить про те, що жінки стають потерпілими від кримінальних правопорушень у 34,4 % - 37,6 % випадків (у 2016 році усього осіб, які потерпіли від кримінальних правопорушень – 444617, з них жінок – 167099 осіб; у 2017 році – усього осіб, які потерпіли від кримінальних правопорушень – 374238, з них жінок – 133633 осіб; у 2018 році усього осіб, які потерпіли від кримінальних правопорушень – 344780, з них жінок – 118444 особи).

З усіх тяжких та особливо тяжких злочинів жінки стають потерпілими: у 2016 році – у 37,4% (усього потерпіло від тяжких та особливо тяжких злочинів – 187620 осіб, з них жінок - 70222); у 2017 році – 36, 3% (усього потерпіло від тяжких та особливо тяжких злочинів – 165933 особи, з них жінок - 60235); у 2018 році – 35,3 % (усього потерпіло від тяжких та особливо тяжких злочинів – 136623, з них жінок - 48220).

Таким чином динаміка тяжких та особливо тяжких злочинів, потерпілими від яких є жінки становить - 2,1 % за період з 2016 по 2018 роки.

Питома вага умисних вбивств серед тяжких та особливо тяжких злочинів від яких потерпіли жінки у 2016 році становить 1,4%, у 2017 році - 0,8 %, у 2018 році - 1 %.

Питома вага згвалтувань серед тяжких та особливо тяжких злочинів від яких потерпіли жінки у 2016 році становить 0, 4%; у 2017 році – 0, 3 %, у 2018 році – 0, 4 %.

Питома вага тяжких тілесних ушкоджень серед тяжких та особливо тяжких злочинів від яких

потерпіли жінки у 2016 році становить 0,6%; у 2017 році – 0,6 %, у 2018 році – 0,8%.

Потерпілими від умисних вбивств жінки є: 2016 рік - у 27,9 %; у 2017 році – 16,8%, у 2018 році – 28,1 %.

Потерпілими від зґвалтувань жінки є: 2016 рік – 90,9%; у 2017 році - 89,3%; у 2018 році – 86,3%.

Від тяжких тілесних ушкоджень жінки є потерпілими: у 2016 році - 17,8 %; у 2017 році – 17,1 %; у 2018 році – 17,7 %.

Найчастіше жінки стають потерпілими у сфері сімейно – побутових відносин.

Статистика свідчить про посилення напруженості сімейних відносин і зростанні сімейного насильства. З даними Генеральної прокуратури щороку органами Національної поліції реєструється близько тисячі правопорушень, пов'язаних з насильством в сім'ї. Потерпілими від правопорушень, пов'язаних з насильством в сім'ї (до 2019 року кримінальна відповідальність за домашнє насильство не була встановлена) жінки є: у 2016 році - 74,5 %; у 2017 році – 76,5 %, у 2018 році – 78,1 % (динаміка - + 3,6 %). За даними О.М. Гуміна, особами, які постраждали від фізичного насильства у сфері сімейних відносин жінки складають 51,7 %, від психічного насильства жінки є потерпілими у 64,1 %, жертвами сексуального насильства жінки стають у 80,6 %, дружина, як постраждала від економічного насильства, становить – 76,7 %.

Матеріали, вивчених нами кримінальних проваджень також свідчать про переважно жіночій склад потерпілих від злочинів в сімейно-побутовій сфері. При цьому відзначається досить стабільна група складів злочинів, скоєних по відношенню до жінок в сім'ї.

В цілому в залежності від ступеня криміногенної і конфліктної ситуації, характеру і ступеня суспільної небезпеки дій особи по вирішенню конфлікту можна виділити дві основні форми протиправної поведінки в сім'ї, передбачені чинним законодавством:

1. Дії в сфері сімейного насильства, що не містять ознак злочину - правопорушення (адміністративні проступки, цивільні правопорушення)

2. Дії в сфері сімейного насильства, які містять в собі ознаки кримінально-правової норми – злочини.

Злочинні діяння, будучи, найбільш небезпечним різновидом протиправної поведінки в сім'ї, в свою чергу представлені трьома відносно самостійними групами злочинів;

- насильницькі злочини проти особи,
- насильницькі злочини проти громадської безпеки та громадського порядку,
- злочини проти власності.

З виділених груп найбільш поширені діяння, що охоплюються першою групою - це насильницькі злочини проти особи.

У свою чергу цю групу злочинів можна поділити на дві підгрупи; основну і факультативну.

Основну підгрупу насильницьких злочинів становлять тяжкі та особливо тяжкі насильницькі злочини проти особи, а також окремі злочини середньої тяжкості, які посягають на такі важливі об'єкти кримінально-правової охорони, як життя, здоров'я, статевая недоторканість і свобода особистості. До них належать такі склади злочинів; вбивство (ст. ст.115 КК України), доведення до самогубства (ст. 120 КК України), умисні тяжкі та середньої тяжкості тілесні ушкодження (ст ст. 121, 122 КК), зґвалтування і насильницькі дії сексуального характеру (ст.ст. 152,153 КК).

До факультативної підгрупи насильницьких злочинів можна віднести:

1.Злочин проти здоров'я: умисні легкі тілесні ушкодження (ст. 125 КК), побіи (ст. 126 КК), катування (ст.127 КК).

2. Злочини, небезпечні для життя і здоров'я: погроза вбивством (ст. 129 КК)

3. Злочини проти волі, честі та гідності: незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст.126 КК).

4. Злочин проти статевої свободи і статевої недоторканності: примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154 КК)

Питома вага зазначених діянь мають місце при розгляді такого явища, як сімейне насильство по відношенню до членів сім'ї, проте, як показує аналіз вивчення кримінальних проваджень і судової практики, деякі з них є найбільш типовими в даній сфері.

Так, велику поширеність в сімейному насильстві має нанесення потерпілим тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості. Якщо в рамках сімейного насильства відбуваються діяння, які заподіюють безпосередньо шкоду здоров'ю жертви, то скоєне буде кваліфікуватися за ст. 126-1 Кримінального кодексу України «Домашнє насильство». На частку злочинів, які кваліфікуються відповідно до ст. ст. 121 КК України, як умисне заподіяння тяжкого тілесного ушкодження, потерпілими від яких стали жінки припало до 0,2 % кримінальних справ.

Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, проти кожної п'ятої жінки світу хоч раз у житті було скоєно фізичне або сексуальне насильство, отже, кожна п'ята жінка хоча б один раз у житті зазнає побиття або зґвалтування.

Досвід показує, що абсолютно переважаючу більшість потерпілих від сімейного насильства (за даними американських дослідників, близько 95%) становлять жінки й дівчата [4, с. 20].

Найчастішими проявами насильства, від яких страждають жінки є (в порядку зменшення): словесні образи (нецензурна лайка, картання); психологічний тиск (приниження гідності у присутності сторонніх, залякування, плітки); фізичне насильство (побиття, загроза для життя); сексуальне примушення.

Згідно з нашим дослідження жінки частіше стикаються з насильством в сім'ї у дорослому віці (35%). У більш ніж 30% потерпілі стикалися з

психологічним насильством (найчастіше це психологічне насильство - приниження та образи), 24% з фізичним (різного ступеня тяжкості тілесні ушкодження), 15% - з економічним (повне або часткове позбавлення коштів, контроль за використанням коштів тощо), близько 1% - з сексуальним насильством.

Основною причиною виникнення ситуацій пов'язаних з насильницькими діями в більшість випадків є стан алкогольного сп'яніння кривдника. Найчастіше кривдником виступав чоловік або співмешканець.

В більше ніж 60% потерпілі не звертались по допомогу, решта переважно звертались до інших родичів.

Для жінок-жертв сімейного насильства характерні, на думку більшості експертів, пасивно-споглядальна позиція, почуття страху, тривожність, терплячість, що доходить до жертвовності, ригідність установок. Відзначається наявність низької самооцінки, невпевненості в собі, залежності від чоловіка, неврівноваженості, яка може виявлятися у підвищеній емоційності, вразливості або неадекватних реакціях, агресивності. До того ж розвинені невротичні механізми психологічного захисту – схильність до стереотипної поведінки, регресу в стані підвищеної збудливості – не дають цим жінкам можливості в ситуації конфлікту діяти конструктивно, адже для цього необхідно щонайменше вийти за межі ситуації, побачити її під іншим кутом зору і змінити власні стереотипи поведінки.

Як підкреслюють експерти, часто жінки, які потерпають від сімейного насильства, мають виражені акцентуації характеру – депресивну, тривожну, демонстративну. Акцентуації характеру є варіантом психічної норми, проте вони свідчать про наявність у людини яскраво виражених рис характеру, що пов'язані з типом її реагування, основними потребами, захисними механізмами.

Так, наприклад, для людей з депресивною акцентуацією характерний постійний або такий, що виникає періодично, депресивний стан, що характеризується зниженим настроєм, низькою активністю, відчуттям втоми, схильністю до самозвинувачень, песимістичними очікуваннями щодо майбутнього, навіть суїцидальними думками. Для тривожних жінок характерне, зокрема, відчуття немотивованої тривоги, невпевненість, а також гіпервідповідальність за дитину, намагання все передбачити і запобігти всім можливим негараздам. Тривожні та депресивні жінки дуже емоційно чутливі, схильні до глибоких переживань, на відміну від істеричних, які здатні до бурхливих емоційних сплесків, що насправді є досить поверховими і часто мають демонстративний характер. Проте саме такі сплески, як правило, провокують чоловіків до застосування насильства щодо жінок.

Таким чином, жінки, що відзначаються вказаними рисами, справді є досить вразливими щодо сімейного насильства: через свою залежність

і пасивність, нездатність постояти за себе (тривожні та депресивні жінки) або неврівноваженість, емоційні сплески (істеричні, демонстративні жінки) вони є потенційними жертвами насильства насамперед з боку власних чоловіків.

Також експерти зазначають, що спостерігали в жінок-жертв сімейного насильства низький рівень самоусвідомлення: вони погано усвідомлюють себе як людину, втратили власне Я, не орієнтуються у своїх потребах та бажаннях, мають виражений мазохістичний компонент, який базується, вочевидь, на негативному досвіді власного дитинства. Дійсно, постійне насильство має наслідком особистісні зміни. "Жертва любить свого ката, повне самознищення", – констатує один з експертів.

Окремі експерти вказують на такі особливості жінок-жертв сімейного насильства: невисокий освітній та культурний рівень, амбівалентність, порушення статевої ролі ідентифікації. Амбівалентність характеризує почуттєву сферу людини. Вона виявляється в суперечливості емоційних ставлень людини до певного об'єкта. Так, це можуть бути стійкі почуття до членів сім'ї водночас із протилежними за модальністю ситуативними емоціями (наприклад любов, повага – і одночасно образа або зневага – і в той же самий час жалість). Амбівалентність почуттів може виявлятися як непослідовність, суперечливість поведінки людини, хитання та сумніви у ситуації вибору. Можна зробити припущення, що саме непослідовність поведінки, постійні хитання є тими факторами, що провокують насильство стосовно таких жінок.

Щодо порушення статевої ролі ідентифікації як чинника сімейного насильства по відношенню до жінок, то тут можна припустити, що жінки, чия поведінка суперечить загальноприйнятим нормам, уявленням про поведінку дружини, матері, частіше потерпають від сімейного насильства, ніж ті, які поводяться у відповідності до цих уявлень[5].

Таким чином, можемо з психологічної точки зору жінки – жертви це жінки, які через систематичне насильство зазнали особистісних змін, які проявляються в депресивних, тривожних, демонстративних акцентуаціях характеру, які свідчать про наявність у людини яскраво виражених рис характеру (низька самооцінка, тривожність, жертвовність), що пов'язані з типом її реагування, основними потребами та захисними механізмами.

За даними Міністерства соціальної політики в Україні у 2019 році зареєстровано майже 95 тисяч осіб, які мають статус потерпілих внаслідок домашнього насильства. З початку 2018 року, коли Закон України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" набрав чинності, кількість звернень з вказаних питань зросла на 23 тисячі (2017 рік – 92,1 тис., 2018 рік – 115,5 тис.).

За словами заступника Міністра соціальної політики з питань європейської інтеграції Сергія

Ніжинського, за 10 місяців 2019 року зафіксовано близько 95 000 звернень з приводу домашнього насильства, що на 11 % більше, ніж за аналогічний період минулого року. Основна кількість звернень – від жінок, більше 84 000, більше 10 000 звернень – від чоловіків, 775 звернень – від дітей. І це незважаючи на високу латентність проблеми. В центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді обліковувалось 5 552 сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах, з приводу жорстокого поводження, зокрема домашнього насильства, у яких виховується 1822 дітей[6].

Висновок. Представлені дані жахають своїми масштабами, навіть не дивись на те, що реальні випадки сімейного насильства, існуючого на території України можуть в кілька разів перевищувати всі наведені показники.

Необхідність введення державою офіційної статистики на сьогоднішній день представляється просто очевидною. Це необхідно для того, щоб реально оцінити масштаби цього явища, визначивши його рівень структуру та динаміку і виявивши існуючі тенденції, що характеризують всю специфіку і своєрідність злочинів, що вчиняються в сім'ї.

ГРНТИ - 10.09.91: История Государства и Права Отдельных Стран
УДК- 343.13

Список літератури:

Глобальный индекс миру 2018. URL: http://bintel.com.ua/uk/article/06_15_gpi/

Статистические данные. Всемирная организация здравоохранения. URL: <https://www.who.int/countries/ukr/ru/>

Гумін О.М., Зубач І.М. Жертва кримінальної насильницької поведінки: віктимологічна характеристика особи. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2015. № 825. С. 315-413.

Максимова Н. Ю., Мілотіна К. Л. Соціально-психологічні аспекти проблеми насильства : Навч.-метод. посіб. К., 2003. 343 с.

Мустафаєв Г. Ю. Соціально-психологічна характеристика осіб, які зазнають насильство в сім'ї. URL: undacia.org.ua/index.php/stati/58-socialno-psyhologichna-harakteristika-osib-yaki-zaznaly-nasylstva-v-simji

Ніжинський С. Українці менше замовчують випадки домашнього насильства, а це – свідчення рівня довіри до органів державної влади. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/17895.html>

Хачатрян Самвел Арташесович

*Кандидат юридических наук, доцент,
профессор Гаварского Государственного Университета Армении*

ЗОРОАСТРИЙСКИЙ ПОГРЕБАЛЬНЫЙ ОБРЯД НАД ПРЕСТУПНИКАМИ В ДОХРИСТИАНСКОЙ АРМЕНИИ

Samvel A. Khachatryan

*Candidate of Law, Associate Professor,
Professor at Gavar State University of Armenia*

ZOROASTRIAN FUNERAL RITE FOR CRIMINALS IN PRE-CHRISTIAN ARMENIA

Аннотация. В статье утверждается, что до христианизации Великой Армении в 298-301 годах армянское право и государство были зороастрийскими. Одним из важнейших доказательств этого является описанная Агатангелосом казнь и погребальный обряд христианских монахинь Рипсимэ, Гаянэ и их подруг, считавшихся преступницами, проведенные по нормам зороастрийского права. По такому же обряду, по свидетельству армянских историков Мовсеса Хоренаци и Егише, были казнены в 1 веке царевна Сандухт в Армении, и в 5 веке – христианские священники в Персии. Погребальные обряды такого рода над преступниками описаны только в этих древних армянских источниках познания права и ранее никем не изучались.

Abstarct. The article says that prior to the full Christianization of Greater Armenia, in 298-301 the Armenian law and the state used to be Zoroastrian. One of the most important proves of this, as described by Agathangelos, is the execution of holy nuns of Hripsime, Gayane and their friends, who were considered criminals, carried out in line with the norms of the Zoroastrian law. According to the testimony of Armenian historians Movses Khorenatsi and Yeghishe, Princess Sandukht was executed in the 1st century by the same burial rite in Armenia, and Christian priests - in Persia in the 5th century. Such funeral rites for criminals have been described only in these ancient Armenian sources of knowledge of law and have not been studied by anyone before.

Ключевые слова: Агатангелос, Тиридат Третий Аршакуни, Рипсимэ, Гаянэ, Армянское зороастрийское право, Армянское христианское право.

Key Words: Agathangelos, Tiridates III Arshakuni, Hripsime, Gayane, Armenian Zoroastrian law, Armenian Christian law.